

Hrvatska i australaska bajka u likovnom i literarnom stvaralaštvu djece

Dijana Nazor, prof. likovne kulture
Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb
Blaženka Čukelj, odgajateljica mentorica
Dječji vrtić 'Pčelica', Zagreb

Istraživački projekt Hrvatska i australaska bajka u likovnom i literarnom stvaralaštvu djece nastao je kao rezultat suradnje četrdesetero djece predškolske dobi iz dviju udaljenih država – Hrvatske i Australije, suradnje voditeljica projekta s dvaju kontinenata, dr. sc. Suzane Klarin Žaper iz Centra za rani dječji razvoj pri Sveučilištu Melbourne i Dijane Nazor, prof. likovne kulture iz Zagreba, kao i odgajateljica Blaženke Čukelj iz zagrebačkog vrtića 'Pčelica' i Isabel Puga, odgajateljice melburnškog dječjeg vrtića. Rezultat ovog rada dvije su dvojezične slikovnice inspirirane simbolima hrvatske i australaske tradicije.

Ovo sam ja, a tko si ti?

Inicijalni poticaj profesorice likovne kulture Dijane Nazor na započinjanje projekta kojim će se promicati upoznavanje kulturnih raznolikosti sadržanih u autentičnim motivima priča kroz različite kreativni izričaj djece, prihvatila sam s velikim veseljem. Doživjela sam ovu ideju kao izazov, kao nešto sasvim novo, kreativno – kako za djecu, tako i za nas odrasle. No, moram priznati da u to vrijeme nisam slutila koliko će aktivnosti vezane za projekt obogatiti i razviti svijest djece o vlastitom kulturnom identitetu te ih približiti elementima kulturnog identiteta druge, daleke zemlje. Rad u likovnoj radionici koja je zamišljena kao 'laboratorij za prorađivanje dječjih doživljaja', ponuđen je djeci srednjih i starijih grupa. Na samom početku, objasnila sam djeci da ćemo upoznati Dijanu, koja će nam omogućiti neobično druženje s vršnjacima iz daleke Australije. Nakon prvotne informacije

i roditelji djece ovih skupina su na roditeljskom sastanku upoznati s idejom projekta. Djeci smo omogućili da se samoinicijativno opredijele za sudjelovanje. Uskoro, grupu čini dvadesetero na kreativne izazove spremnih mališana. Nakon druženja s likovnjakinjom Dijanom, djeca saznaju neke pojedinosti o prijateljima iz Australije koji jako vole slikati i smišljati priče. Nakon ovog inicijalnog susreta, naša zajednička druženja s Dijanom odvijala su se jednom tjedno. Između tih susreta s djecom provodim različite aktivnosti. Istražuju daleku zemlju svojih vršnjaka, koriste enciklopedije i globus kako bi doznala gdje se nalazi Australija i vrtić s kojim započinje naša kulturna razmjena. Razgovarajući o iskustvima koja su prethodno stekla, djeca iznose svoje doživljaje stranih država; neka su putovala rodbini u inozemstvo, druga gledala razne emisije o životinjama koje u stranim zemljama žive. Nakon nekog vremena djeca zaključuju kako

je Australija jako daleko i da svoje vršnjake mogu upoznati jedino putem fotografija, pisma, pošiljaka ili elektroničkim putem.

Kulturni paket razmjene

Nakon dogovora o tome kako ćemo s vršnjacima razmjenjivati poruke i materijale putem pošiljaka, započinjemo s pripremom paketa. Pripremili smo našu zajedničku fotografiju, a u pismu opisali gdje živimo i kako se zovu naš grad i zemlja. Uz to smo pripremili razne brošure i knjigu o Zagrebu i naveli ono što nam je u našoj okolini najzanimljivije. Odlučili smo dočarati ljepotu našeg Zoološkog vrta i maksimirske šume, upravo zato jer su tamo djeca često odlazila s roditeljima. Djeca su nacrtala svoje omiljene životinje iz Zoološkog vrta i napisala prigodne poruke djeci Australije. No nastao je problem – kako će nas prijatelji razumjeti?

Samostalno rješavaju nastali problem

Karta Četvrtaste šume, rad hrvatske djece nastao tehnikom tempere i uljnog pastela

– osim na hrvatskom, napisat će poruku i na engleskom. Naime, dio djece ove naše likovne skupine bili su i polaznici engleske grupe pa su zamolili svoje odgajateljice za pomoć pri prevodenju. Kako inspiracija maksimirskom šumom i životom u njoj ne prestaje, s djecom provodim različite vođene fantazije, ona se uživljavaju u omiljene likove životinja, oponašaju ih, glume, pogađaju tko se u što pretvorio... Krećemo se uz glazbu, stvaramo nove pokrete, zvukove i šumove. S vremenom, nastaju razne zanimljive situacije koje počinjem zapisivati i fotografirati. Spontano se dijelovi različitih situacija spajaju u neobične priče. Predlažemo djeci da osmisle priču iz maksimirske šume. Inspirirani likovima iz 'Šume Striborove' Ivane Brlić-Mažuranić, i naši likovi dobivaju imena Domaći, Malik Tintilinić, Stribor i Drvo hrast (kao najčešće drvo u našim šumama). Tako s vremenom nastaje naša 'Priča o izgubljenim igračkama', koju ispisanu dodajemo u naš paket razmjene. Na kraju paket dopunjavamo Kraševim slatkišima i licitarskim srcima. Djeca su bila vidno uzbuđena. Kad je pošiljka zapakirana, napisali su adresu i na kraju oslikali omot paketa.

Zamke četvrtaste šume

Priču 'Zamke Četvrtaste šume', koju su australska djeca osmislila prema elementima aboridžinskih legendi i

vodećeg lika – vodenog bića Yawk Yawk, inspirirana je posjetom izložbi instalacija Istkane zamke. Ubrzo nam je Dijana donosi u vrtić. Nakon slušanja priče i upoznavanja s glavnim likovima i radnjom, djeca ostvaruju likovni doživljaj djela. Nastaje mnoštvo koloristički impresivnih radova usko povezanih s radnjom priče. Svi ovi nadrealni likovi i događaji ostavili su veliki dojam na djecu. Uskoro nakon priče iz Australije stiže i paket. Dirljivo pismo dr. sc. Suzane Klarin Žaper, jedne od autorica projekta, pridonosi još prisnijem emocionalnom doživljaju. Sadržaj paketa nas približava djeci Australije, velika fotografija pokazuje nasmijana lica djece, njihove odgajateljice Isabel Puga i gospođe Suzane. Svi se ovi dijelovi pošiljke – radovi, poruke djece i likovi australskih životinja – slažu poput mozaika u priču o Četvrtastoj šumi. Kako ova šuma sa svim biljnim i životinjskim svijetom doista postoji, vođena pričom i raznolikim pristiglim sadržajem, djeca tehnikom tempere i uljnog pastela ilustriraju okruženje u kojem žive naši australski prijatelji. Tako nastaje karta Četvrtaste šume. U paketu nalazimo i slikovnicu u kojoj su australski umjetnici prikazali vlastite doživljaje različitih neobičnih bića iz aboridžinskih legendi. Djeca je sa zanimanjem razgledavaju, a s vremenom njihova fascinacija aboridžinskim legendama rezultira nastankom naše slikovnice.

Interkulturalni pristup

Ovim se projektom željelo uvidjeti na koji način djeca iz različitih kultura i kontinenata doživljavaju simbole, floru, faunu te likove i priče druge zemlje koju nikada prije nisu posjetili. Raznolikim aktivnostima poput poticanja literarnog izražavanja, dramatizacijom i slikanjem kod djece se nastojala razviti svijest o vlastitom kulturnom identitetu, a istraživanjem je potvrđena mogućnost uspješnog i konstruktivnog dijaloga između dviju različitih kulturnih grupa. Ovakav interkulturalni pristup projektu, popraćen razmjenom pisama i poruka, utjecao je na emocionalnu povezanost dviju grupa koje su tijekom vremena pretočile svoja znanja i vizije u izražaj prepun dječje mašte i kreativnosti.

Značaj projekta

Na temelju nastalih radova može se uvidjeti kako su doživljaji i slike pojedinih simbola vrlo slični onim izvornima bez obzira iz koje kulturne sredine potječu, što govori u prilog tome kako je dječju maštu moguće poticati kulturnim simbolima različitih zemalja. Nastali radovi pokazuju kako djeca potpuno nepoznate pojmove prikazuju na temelju vlastitog doživljaja i iskustva u svoj ljepoti originalne dječje maštovitosti. Ovakav interkulturalni pristup projektu utjecao je na intimnost i emocionalnu povezanost dviju grupa koje su tijekom vremena pretočile svoja znanja i vizije u kreativan izričaj te je njime potvrđena mogućnost uspješnog i konstruktivnog dijaloga među različitim kulturnim grupama djece. Posebna vrijednost ovog projekta je u metodi rada koja u središte procesa postavlja dijete koje svojom kompetencijom kreira tijekom aktivnosti, a poticanjem literarnog izražavanja, dramatizacijom, slikanjem i različitim kreativnim tehnikama kod djece se razvija i svijest o vlastitom kulturnom identitetu. Ove su slikovnice primjer ne samo odgajateljima i studentima, već i svima drugima koji na temelju autohtonih motiva vlastite kulture baštine žele ostvariti suradnju sa susjednim vrtićima, gradovima ili državama.

Motivi korišteni u bajci Priča o izgubljenim igračkama

Domaći – dobri šumski duhovi; Malik Tintilinić – dobar šumski duh; Stribor – kralj šume
Maksimirski park – stari zagrebački park Maksimir, najznačajniji je hrvatski pejzažni park i prvo javno šetalište u jugoistočnoj Europi.

Hrast – od svega je danas u parku Maksimir očuvano pedesetak vrsta, među kojima se svojim dimenzijama posebno ističe hrast lužnjak.

Paviljon jeka – jedini sačuvani paviljon u parku Maksimir, poznat i pod nazivom Latern-tempel. Paviljon je izgrađen u čast božici Echo, pa posebno uspješno udvaja i odbija zvukove, što čini posebnu atrakciju koja je sadržana i u njegovom nazivu.

Ilustracija Malika Tintilinića hrvatskog ilustratora Luke Duplančića, 2007. i dječji rad, Finn Agosta (4,5 god.)

Ilustracija Stribora hrvatskog ilustratora Stjepana Lukića 2010. i dječji rad, Tristan Duffin (4,5 god.)

Ilustracija Domaćih poznate hrvatske ilustratorice Cvijete Job, 1997. i dječji rad, Henry Davis (4,5 god.)

Motivi korišteni u bajci Zamke četvrtaste šume

Yawk Yawk – misteriozno vodeno biće nalik sireni iz priča Aboridžina iz područja Arnhem iz Sjevernog teritorija.

Bottle Brush – vrsta eukaliptusa koja ima dugi cvijet nalik na čeku.

Studio Glass – staklarska radionica poznatog umjetnika Philipa Stokesa s kojim djeca često rade na projektima.

Kookaburra – vrsta ptice koja se glasa smijehom; vodomar.

Fotografija cvijeta crvena četka i dječji rad, Barbara Bjeliš (5,3 god.)

Aboridžinski originalni crtež Yawk Yawk i dječji rad, Maja Zelenić (6,1 god.)

Australska ptica Kookaburra i dječji rad, Marinko Begić (6,1 god.)